

УДК 821.161.2-32
Д22

Д22 25 різдвяних історій [Текст] : коротка проза. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2025. — 192 с.

ISBN 978-966-448-538-5

«25 різдвяних історій» — збірка короткої прози сучасних українських авторів, що продовжує традицію різдвяних антологій від Видавництва Старого Лева.

Дитячі спогади про (не)ідеальне свято з сімейними драмами чи про таємне вшанування Божого народження у заборонений час, історії про бабу, яка хотіла вмерти на Різдво, про візит до батьків із вухатим сюрпризом і довгоочікуване повернення сина з фронту, про маленьке пухнасте диво, яке саме обрало бути різдвяним дарунком, або ж про ангелів, якими можемо стати й ми. Історії сміху, радості, пам'ятування огорнуть теплом сімейного затишку і підведуть до найважливішого зимового свята — Різдва.

УДК 821.161.2-32

© Христина Процишин,
упорядкування, 2025
© Оксана Йориш, обкладинка, 2025
© Видавництво Старого Лева, 2025

ISBN 978-966-448-538-5

Усі права застережено

ТОЙ, ХТО НЕСЕ ХРИСТА

Костянтин Москалець

Сестрі Кларі — з братерською приязню

Перед тим, як тата забрали на війну, ми з ним любили разом ходити до парку, дивитися фільми і читати книжки. Інколи тато сам розповідав якісь історії та легенди, переважно вигадуючи їх на ходу. Смішні або страшні, але не дуже страшні, а так, саме в міру. Коли я був зовсім малим, то боявся дивитися на моторошних орків у «Володарі перснів». Щойно вони з'являлися, я заплющував очі, а тато прокручував фільм далі. Він не сміявся з мене. «Подивисься, коли виростеш», — казав.

— Просто вони неймовірно огидні, ці орки. І сильні. Як дияволи!

— Ну, є ті, хто сильніший за дияволів, — заспокоював тато. — Чув легенду про святого Христофора?

— Ні, не чув, розкажи!

...Був колись на світі велетень, та такий дужий, що ніхто не наважувався змагатися з ним. Спочатку його звали Репробус, що означає «поганий», а потім почали називати Христофором, тобто «той, хто несе Христа».

Якось Христофор вирішив, що повинен служити тільки наймогутнішому на світі володарю. І пішов шукати його.

Король, про якого всі твердили, що йому нема рівних силою, владою та багатством, охоче взяв двометрового велетня до себе. Христофор служив йому вірою і правдою. Але одного разу королівський блазень заспівав пісню, де часто згадувалося ім'я диявола. Король був християнином, тому щоразу, коли лунало це ім'я, клав на себе знак хреста. Побачивши це, Христофор зрозумів, що диявол могутніший за короля, і, того ж дня покинувши службу, вирушив на пошуки диявола. Вночі, у пустелі, серед німих пісків і під байдужими зірками, він побачив незліченне військо орків; один з-поміж них, особливо потворний і лютий, підійшов до Христофора й запитав, куди той іде.

— Я шукаю диявола, щоб служити йому, — відповів велетень.

— А, без проблем, я той, кого ти шукаєш.

Христофор зрадив і від тієї ночі виконував усі доручення свого нового повелителя.

...Коли на нас напали росіяни, тато пішов воювати. Був розвідником. Він двічі подзвонив нам із мамою, двічі написав, а потім пропав. Ми втекли з міста, бо його часто обстрілювали ракетами та дронами, і жили в селі. Разом із хлопцями я ходив купатися на річку. Дід навчив мене рубати дрова. Ми думали, що будемо й зимувати там, але восени повернулися додому. Мама не хотіла, щоб я пропускав школу. Вона казала, що не вірить у смерть тата. А я після уроків часто йшов до парку і довго блукав тими стежками, де ми з ним гуляли, підкидаючи ногами цілі кучугури сухого жовтогарячого і брунатного листу, раз по раз діставав смартфон, тільки ж від тата ніколи нічого не було, і я ховав смартфон та кусав губи. Ні, я не плачу, мамо. Ні, я просто кусаю губи. Мамо, мені просто подобається кусати губи. Часом до крові.

Взимку, коли впали дивовижно глибокі сніги, повернувся Артем, наш сусід і батьків друг, вони разом пішли до війська, разом і служили. Під мінометним обстрілом Артему відірвало руку і контузило. Він прийшов до нас увечері, і дивитися на порожній лівий рукав, засунутий до кишені, було доволі лячно. Курячи цигарку за цигаркою біля відчиненої квартирки на кухні, Артем розповів, що тата тяжко поранили на бойовому завданні. Наші не змогли витягти його звідти, бо був надто щільний обстріл і вся лінія попереду й позаду тата була замінована. А потім росіяни ходили між наших поранених, які безпорадно лежали на землі, і добивали їх. Тата вони теж пристрелили. Тіла забрали невідомо куди.

Тієї ночі ми з мамою не спали до ранку.

І я більше не кусав губ. Обійнявшись, ми ридали разом.

...Вони мандрували пустелею, руйнували міста і грабували каравани, на них часто нападали жовті гадюки й червоні дракони, тільки ж диявол усіх їх обертав на порох. Захоплено дивився Христофор на надлюдську могуть свого повелителя, якому не було рівних під сонцем. Проте одного разу вони вийшли до хреста, спорудженого на роздоріжжі. Побачивши розп'яття, диявол зблід і звернув на манівці. Вони зробили велетенське півколо по бездоріжжю, набили ноги і тільки під вечір знову вийшли на вторований шлях.

— Чому ти оминув хреста? — спитав Христофор. — Ми зробили такий гак!

Диявол похмуро мовчав, дивлячись на криваве призахідне сонце.

— Якщо ти не скажеш, я піду від тебе цієї ж миті. І ти мені нічого не зробиш.

— Був один чоловік, — видушив із себе монстр, — якого звали Христом. Його прибили до ось такої ж деревини. Тепер щоразу, коли бачу цей ненависний знак, мене охоплює несамопитий страх і я мушу негайно тікати звідти.

— Он воно як, — сказав Христофор. — Раз тебе так жахає цей знак, значить, той Христос могутніший за тебе. Даремно ж я служив тобі всі ці роки!

І, плюнувши дияволу під ноги, Христофор вирушив на пошуки Христа. Довго блукав він по світу, розпитуючи в старих і малих, де можна знайти Христа, але ніхто не знав відповіді. Нарешті один аскет зглянувся над ним.

— Ти чоловік велетенського зросту і надзвичайної сили, — сказав аскет. — Неподалік тече глибока і швидка ріка, в якій часто тонуть мандрівники, не в змозі подолати шалену течію. Оселись біля ріки і перенось через неї божих пілігримів та всіх, хто проситиметься на той берег. Такий твій послух сподобається Королю Христу, Якому ти хочеш служити. Сподіваюся, що біля тієї ріки Він сам з'явиться тобі. А взагалі, то Він може з'явитися де завгодно, коли завгодно і ким завгодно. Будь уважний, піклуйся про подорожніх, не втрачай надії — і Бог навідає тебе.

Послухавшись поради аскета, Христофор побудував курінь на березі небезпечної ріки і почав переносити мандрівників. За цим заняттям проминали літа. Бог не з'являвся. Диявола теж не було. Христофор потроху старів.

Одного разу, коли велетенський відпочивав у курені, почувся дитячий голос, який гукав:

— Христофоре! Ти де? А йди-но сюди! Перенеси мене на той бік!

На березі стояв маленький босоногий хлопчик. Христофор зітхнув, він уже відчутно притомився сьогодні, але слухняно посадив хлопчика на свої велетенські плечі й, опира-

ючись на довжелезного костура, повільно пішов убрид. Вода в ріці потроху прибувала, а хлопчик ставав усе тяжчим і тяжчим, неначе наливався свинцем. Коли Христофор дійшов до середини ріки, хвилі сягали вже його грудей, а ноша на плечах стала нестерпно тяжкою.

І тоді велетенський, який не боявся ні королів, ані дияволів, уперше в житті злякався.

Насилу добравшись до берега, Христофор поставив малюго на землю і сказав:

— Хлопче, я мало не втопився разом із тобою. Ти був такий тяжкий, наче я ніс на плечах цілий світ.

— Не переймайся, Христофоре, — відповів хлопчик. — Адже зараз ти ніс на собі не тільки весь світ, а й Творця його. Я — Христос, Король твій, Якому ти служиш, переносючи людей. А щоб ти не сумнівався, повертайся до куреня і віткни в землю свого костура. Побачиш, що буде завтра.

Прокинувшись уранці, Христофор побачив, що костур його зацвів і на ньому висить багато стиглих плодів.

З того дня Христофор став святим і вчинив немало чудес на своєму віку. Помер він мученицькою смертю, однак Бог дав йому владу молитвами зціляти найрізноманітніші недуги, виручати в біді і цілими та неушкодженими переводити людей через різні бурхливі життєві ріки.

Тепер я часто їжджу до храму. Хоча і так знаю, що святий Христофор виніс душу тата з поля бою і заніс її до раю. Просто коли заходжу до храму, мені тихше стає на серці і не хочеться кусати губи. Я тоді випромінюю спокій, як каже мама. Наш храм білий і чистий. На оцих стільцях ми колись сиділи втрьох. Свічка жарко палає, тане, меншає. Інколи здається, що то був невимовно гарний сон. І я так хотів би знову опинитися там, де немає російських орків!

— На Різдво вони не вдарять, — заспокоюю маму, яка вже тиждень лежить хвора. — Я скоро повернуся. Привезу тобі гостинця від зайчика.

— Тільки ніде не затримуйся, — просить вона.

Перший вибух лунає, коли читають Євангеліє. Настільки потужний, що я таких іще не чув жодного разу за два роки війни. Люди починають перелякано кричати, всі біжать хотватися у підвал. Там повсюди бетонні стіни й перекриття, може, витримають наступний ракетний удар. А я не можу підвестися. Вперше в житті я не можу встати зі стільця. Барвисте скло вітражів застелило підлогу. Стеля падає і падає, так багато стелі сиплеться додола, вона б'є мене по голові і по плечах, разом зі стелею обсипаються фрески й ікони. Якийсь малий виліз із-під поваленого іконостасу, сів на підлозі, розгублено роззирається навсібіч. Другий вибух лунає, ще потужніший за перший. Повз мене біжать, несучи сивого священника. У нього крапає кров із вух. Вони щось кричать мені, а я не можу встати, мамо. Малий затулив руками вуха і плаче. Східна стіна храму здригається, по ній зміяться тріщини, звідти дихає чорним смородом паленого заліза, так смердять орки. Треба цього малого якось рятувати, пропаде ж.

— Тікаймо звідси! Мерщій! — хапаю його за руку.

Але він тільки заперечно крутить головою і плаче.

— Я звідси не піду. Я тут живу.

Підхоплюю малого на руки й біжу. Не знаю чому, але мені здається, що у підвалі буде небезпечно. Там нас може назавжди привалити уламками зруйнованого храму. Поруч падає люстра. Сходами — нагору. На хори. Малий притиснувся до мене і вже не плаче. Хоч це добре. А даху над храмом уже нема! Я відштовхуюся — і нога повільно торкається певної блакитної небесної тверді. Малий легкий, як жменя сіна, як перелітний сон на світанку.

— Як тебе звати? — питаю. — Де твої батьки?

— Мене звати Ісус, — тихо відповідає хлопчик. — А батьки мої — на небі. Тут.

Далеко внизу повно диму й вогню, там лютує пожежа, там з усього міста до розбомбленого храму мчать «швидкі».

Але я вже цього не чую і не бачу. Тому що бачу когось іншого.

— Тату! — радісно кричу я до нього. — Таточку! Він зовсім не важкий, цей Христос! Аніскілечки не важкий! Він — як лебединий пух. Бог усемогутній — невагомий, тату! Я Його щойно витягнув звідти. Я Його врятував.